

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**DN. DVRANDI|| à Sancto Portiano, in Senten=||tias
Theologicas Petri Lombardi|| Commentariorum libri||
quatuor.||**

Durandus <de Sancto Porciano>

Antverpiæ, 1567

Distinctio quadragesimaprima.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72607](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72607)

gratiam ipsam prædestinat, ergo ut abens alicui per gratiam ipsam reprobat.

4 **RESPONSIO.** Vndendum est primò quid sit reprobatio, & post hoc facilius patebit quod queritur. Quà tum ad primum videtur quòd reprobatio opponatur approbationi, sicut ipsa nomina declarant: approbare autem & reprobare potest dicere actum intellectus & actum voluntatis, dicimus enim approbare aliquod dictum quòd iudicamus illud esse verum, & reprobare quòd iudicamus illud esse falsum, & sic approbare & reprobare sunt actus intellectus tam speculativi quàm practici: & sic loquitur Aug. quando dicit quòd error est approbare falsa pro veris. Dicimus etiam quandoque approbare quòd acceptamus, & reprobare quòd refutamus, ita quòd approbatio & reprobatio sunt idem quòd acceptatio & refutatio: & sic sunt actus voluntatis & partes electionis, eligens enim acceptat vnum alius refutat.

5 Accipiendo ergo primo modo approbationem & reprobationem, approbatio est iudicium vel sententia diuina de aptitudine alicuius ad vitam æternam, reprobatio verò est iudicium vel sententia diuina de ineptitudine alicuius ad vitam æternam. Sed accipiendo secundum modo approbatio est acceptatio alicuius ad vitam æternam, quàm Apóstolus vocat electionem, reprobatio verò est refutatio alicuius à consecutione vitæ æternæ. Si verò includat vtrumque (vt aliqui volunt) tunc approbatio est præuisio aptitudinis alicuius ad vitam æternam, & propositum seu acceptatio illius ad eam, reprobatio verò est præuisio ineptitudinis alicuius ad vitam æternam & propositum re futandi eum ab ea.

6 Ex quo patet quòd reprobatio non opponitur directè prædestinationi, sed alicui antecedenti ad prædestinationem, quia reprobatio secundum modo accepta opponitur electioni modo quo dictum est, electio autem præcedit prædestinationem, vt patebit in sequenti dist. quæst. 1. Accepta autem primo modo opponitur approbationi quæ præcedit electionem tanquam conclusio consilii, & per consequens præcedit prædestinationem, quia quod est prius est prius posteriore, & ideo illud quòd præcedit electionem præcedit prædestinationem.

7 Si autem accipiat tertio modo (scilicet pro aggregato ex vtroque) idem sequitur, quia totum inferitur ex am babus partibus simul sumptis. Hæc autem plenius patebunt postea, sed tantum accipiamus nunc, quòd reprobatio est præuisio ineptitudinis alicuius ad vitam æternam & diuinum propositum refutandi vel repellendi eum ab ipsa.

8 Ex hoc patet quòd ad Deum pertinet aliquos reprobare, quia sicut decet iustos præmiari propter suum meritum, sic decet malos excludi à præmio & vltius puniri propter suum demeritum, ergo sicut Dei est illos approbare & acceptare ad gloriam quos scit futuros bonos, est quorum præuidit meritum, ita ipsius est illos reprobare & refutare à consecutione gloriae, & præparare ad penam quos scit futuros malos, & quorum præuidit demeritum. Iuxta quòd est considerandum quòd reprobationis sunt duo effectus, scilicet exclusio reprobi à gloria, & reordinatio culpæ per penam. Respectu primi Deus se habet in ratione volentis cum illud sit bonum & iustum, sed non se habet in ratione facientis propriè, quia exclusio à gloria nõ fit propriè per actionem qua aliquid insuatur, sed per caritatem actionis per quam gloria insueretur, & quia nullus excluditur à gloria nisi prius exclusus à gratia, ideo alius effectus reprobationis est priuatio gratiæ ad quã Deus se habet modo consilii. Hæc autem subtractio gratiæ dicitur execratio, quia gratia lumen est in anima, dicitur etiam obduratio, quia gratia habitat animam ad bonum, propter quòd cõmuniter dicitur quòd Deus est causa execrationis & obdurationis non immittendo culpam, sed nõ dando gratiam. Respectu autem secundi Deus se habet in ratione volentis & facientis, quia ad bonum prouisorè pertinet quòd inordinata reordinet, sed malum culpæ licet sit quædam inordinatio à bono rationis, est tamen ordinabile per penam in bonum iustitiæ, ergo ad Deum prouisorè vniuersi pertinet ordinare mala per inflictionem penæ, & quia hoc fit per veram actionem, ideo Deus se habet respectu huius non tantum in ratione volentis, quia est bonum & iustum, sed etiam facientis.

Quæstio I.

109

9 **AD PRIMVM** Argumentum dicendum quòd reprobis simpliciter & absolute potest vitare culpas, non enim tollitur ab eo libertas arbitrii, & cum dicitur quòd nemo potest corrigere, &c. Dicendum quòd absolute loquendo reprobis potest corrigi, sed stante hypothese si sit reprobis nõ debet poni in eise quòd sit correctus, hoc enim esset ponere opposita simul, & sic intelligenda est illa autoritas.

10 Ad aliud dicendum quòd Deus est causa damnationis malorum (non merito) cum meritum damnationis sit culpa quæ est à nobis non à Deo, & sic intelligenda est autoritas Osee, sed est causa effectiua damnationis quo ad penam ordinantem culpam, & subtractionis gloriae modo quo dictum est.

DISTINCTIO XLI.

Sententia literæ Magistri in generali & speciali.

SI autem querimus. Superius Magister determinauit de prædestinatione in se, hic determinat de ipsa per comparationem ad suam causam. Et diuiditur in duas partes. Primò determinat intentum. Secundò incidenter inquirit vtrum scientia Dei aliquo modo diminuat. Secunda ibi. Postea considerari oportet. Prima istam diuiditur in duas. Primò determinat veritatem. Secundò excludit errorem. Secunda ibi. Opinati sunt tamen. Et hæc secunda diuiditur in duas secundum quòd remouet duplicem errorem. Secunda ibi. Multi verò de isto profundo. Secunda verò pars principalis inquirit vtrum scientia Dei possit diminui, diuiditur in duas partes. Primò mouet questionem & soluit. Secundò obicit in contrarium & soluit. Secunda ibi. Adhuc autem opponitur. Et hæc est diuisio & sententia lectionis in generali.

2 **IN SPECIALI** verò sic procedit Magister, & proponit primò quòd prædestinatio sub merito nõ cadit, obduratio autem cadit: sic sanè tamen intelligendo quòd nomine obdurationis nõ ipsa præsciencia diuina, sed subtractio gratiæ intelligitur. Aliqui enim suis peccatis merentur vt eis gratia non apponatur. Prædestinatio verò nec quantum ad illud quòd æternum est, nec quantum ad gratiæ appositionem sub merito cadit. Postea subdit quòd aliqui opinati sunt quod propter futura merita aliqui prædestinentur & reprobentur à Deo, & ad hoc adducunt autoritates Aug. qui videtur dicere quòd dominus elegit Iacob propter fidem futuram ipsius: & non propter opera, tanquam fides esset à nobis, non autem opera meritoria, sed illa essent à Spiritu sancto. Sed Aug. postea retractauit illud quòd fides inter Dei munera cõputatur sicut opera, sed tamè vtrumque dicitur nostrum, quia sine nostra voluntate non est, & vtrumque Dei est, quia nõ sine dono Dei gratuito. Videtur igitur Aug. dicere quòd futura fides in Iacob fuit causa prædestinationis, sed sicut dicit Magister: Aug. hoc retractauit, quia iam gratia non esset gratia, sed debitum, vbi etiã dicit inter alia quòd aliquid præcedit in peccatoribus per quòd sunt digni iustificatione, per quòd non intendit dicere quòd iustificatio sub merito cadat, sed quòd aliqui non ita peccant quòd ideo non mereantur sibi gratiam non apponi. Postea tangit errorem aliorum qui dixerunt quòd animæ prius peccauerunt, & postea secundum merita & demerita in cordibus quasi in quibusdam carceribus sunt incluse, quã opinionem Aug. dicit erroneam esse, vnde dicit quòd reprobatio Dei non est causa peccati, sicut prædestinatio causa boni. Postea querit, vtrum scientia Dei possit diminui, & respondet quòd præsciencia potest minui, scientia verò non: multa enim præsciuit quæ modo nõ præsciuit, quia non sunt futura, sed omne quòd sciuit, scit. Postea obicit in contrarium, quia me nasciturum præsciuit & modo nescit, ergo non omne quòd sciuit scit, & respondet quòd omnem rem quam sciuit scit. Argumentum autem procedit de diuersitate quo ad modum sciendi qui importatur per enunciabilia, & in hoc terminatur sententia in speciali.

QUESTIO PRIMA.

Vtrum electio præcedat prædestinationem, an e conuerso.

Tho. 1. q. 23. ar. 4.

O 5 Circa

Circa distinctionem istam primo queritur, utrum electio precedat predestinationem an e converso. Et videtur quod predestinatio precedat, quia actus voluntatis circa finem precedit voluntatem eorum que sunt ad finem, sed predestinatio est de fine, electio autem est eorum que sunt ad finem, ergo predestinatio precedit electionem.

2 Item electio supponit diversitatem inter illa inter que est electio, sed diversitas que est in hominibus ad consecutionem beatitudinis precipue attenditur secundum gratiam que est effectus predestinationis, ergo videtur quod electio supponat predestinationem.

3 **CONTRA.** predestinatio est directio creature rationalis in finem supernaturalem, ex hoc sic quicumque debet aliquem dirigere & alium non debet ipsum segregare a non dirigendo nisi casualiter operetur, sed ad predestinationem pertinet directio, ad electionem autem segregatio, ergo electio precedit predestinationem.

4 **RESPONSIO.** Hic sunt tria videnda. Primum est qualiter electio conveniat Deo. Secundum est qualiter se habeat ad actus intellectus & voluntatis generaliter. Tertium est qualiter se habeat ad predestinationem specialiter.

5 **QUANTVM** ad primum patet dupliciter quod electio est in Deo. Primum hic, in illo est electio in quo est acceptatio vnius illorum que sunt ad finem alio refutato, (hic enim est formalis ratio electionis) sed in Deo est acceptatio vnius creature rationalis ad finem supernaturalem alia refutata, multi enim sunt vocati, pauci vero electi Mat. 20. ergo in Deo est electio. Secundum sic, in quoque est consilium, est & electio, quia electio est appetitus conclusionis consilii, ut patet ex 3. Ethic. sed in Deo est consilium quantum ad certitudinem conclusionis consilii, licet non sit in Deo quantum ad collatiuum inquisitionem que est propter imperfectionem consiliantis, qui non statim videt quid agendum est, ergo proportionabiliter oportet in deo ponere electionem, & hanc attribuit ei scriptura in quam plurimis locis novi & veteris Testamenti.

6 **QUANTVM** ad secundum sciendum est quod inter electionem & ceteros actus intellectus & voluntatis in Deo non est ordo prioris & posterioris secundum rem, sed rationem secundum rationem, nam vbi que est ordo prioris & posterioris secundum rem ibi est realis distinctio, sed inter attributa diuina de quorum numero sunt electio & predestinatio & omnes operationes intellectus voluntatis non est realis distinctio, ergo non est ibi realis ordo, sed solum secundum rationem, & hunc debemus considerare ex reali ordine quem habent actus tales in nobis in quibus differunt secundum rem, ut enim prius dictum fuit quale ordinem realem habent aliqua vbi sunt distincta realiter, talem ordinem rationis habent vbi sunt distincta secundum rationem.

7 Est ergo notandum quod in nobis omnem actum voluntatis precedit aliquis actus intellectus (dicente Aug. quod inuisa diligere possumus, incognita nequaquam) actus autem voluntatis de fine precedit actum intellectus practici quo * consiliatur de his que sunt ad finem, quia finis est principium ex quo in agibilibus ratiocinatur intellectus practicus de his que sunt ad finem. Hunc autem actum intellectus practici sequitur electio que est appetitus preconsiliati, contingit autem quod illud cuius est electio sit finis quorundam aliorum, & ex illo rursus ratiocinatur intellectus practicus de his que sunt ad illum ad finem qui est finis sub fine, & tunc electio primi precedit secundum actum intellectus practici, sed iste secundus actus precedit secundum electionem, ergo talis ordo est in nobis secundum rem.

8 In Deo autem est similis ordo secundum rationem, quantum enim spectat ad propositum nostrum Deus primo scit suam beatitudinem ut possibilem nobis communicari, hanc notitiam sequitur voluntas comunicandi eam aliis quibus ex hac voluntate que est finis ratiocinatur intellectus practicus quibus communicabitur & quibus non, & hic actus vocatur consilium diuinum. Cuius conclusio habet duas partes. Vnam affirmatiuam, scilicet quod talibus comunicabitur que potest dici approbatio. Et aliam negatiuam, scilicet quod talibus non comunicabitur que potest dici reprobatio, hoc autem consilium sequitur electio, per quam quidam acceptantur, & alii refutantur, cu-

ius partes possunt etiam dici approbatio & reprobatio, ut dictum fuit in precedente dist. que est. 2. possunt enim pertinere ad voluntatem secundum quandam sui acceptationem, adhuc illud cuius est hæc electio habet rationem finis respectu eorum per que electus ad talem finem deducetur, & ideo ex hoc rursus * consiliatur intellectus practicus que sunt conferenda electis ut consequantur finem ad quem eliguntur, conclusio autem huius consilii dicitur predestinatio, que non est aliud quam ratio collationis eorum que promouent & perducunt electos ad beatitudinem, hoc autem consilium sequitur vltimo electio vel propositum conferendi talia auxilia, & hic terminatur processus interioris intentionis, & in hoc patet secundum quod fuerat propositum.

9 **EX HIS** patet tertium, scilicet quod electio secundum rationem precedit predestinationem, quia actus intellectus practici supponit voluntatem finis ex quo syllogizatur de his que sunt ad finem, siue sit finis vltimus, siue sit finis sub fine, sed electio est voluntas non quidem finis vltimi, sed finis sub fine, predestinatio autem est conclusio intellectus practici syllogizantis ex tali fine, ergo predestinatio supponit electionem. Maior de se patet, minor etiam patet ex iam dictis. Ratio enim collationis eorum que promouent in finem supernaturalem que est predestinatio sumitur ex conditione eius quod cadit sub electione sicut ex fine proximo, ex eo enim quod creatura intellectualis eligatur ad consequendum beatitudinem, oportet quod ei tribuantur auxilia supernaturalia eleuancia & perducant ipsam ad hunc finem, ideo &c. Itæ ergo videtur esse processus secundum rationem in Deo, quia primo vult beatitudinem communicare. Secundo consiliatur quibus communicabit eam, & per conclusionem concilii approbat quibus communicabit. Tertio illos eligat. Quarto consiliatur que auxilia conferenda sunt electis ad consecutionem finis, & conclusio huius consilii est predestinatio. Quinto & vltimo sequitur propositum conferendi talia auxilia.

10 **AD PRIMUM** argumentum dicendum quod sicut patet ex dictis predestinatio non est de fine, sed est de promouentibus in finem, quorum ratio sumitur ex conditione eorum qui promouendi sunt, & hi sunt electi, ideo electio precedit predestinationem.

11 Ad secundum dicendum quod electio non supponit diuersitatem gratie, sed nature, non in re, sed in diuina cognitione, & facit diuersitatem gratie per effectum sequentis predestinationis.

QUESTIO SECUNDA.

Vtrum predestinationis sit aliqua causa præter meritum Dei voluntatem.

Tho. 1. q. 23. ar. 5.

Secundo queritur, utrum predestinationis sit aliqua causa præter meritum Dei voluntatem. Et videtur quod sic, quia iniustum & irrationabile videtur dare inqualiter equalibus, sed homines sunt equalis ad susceptionem gratie & glorie nisi per aliqua opera ipsorum vel aliorum fiant inæquales, ergo iniustum & irrationabile est dare gratiam & gloriam quibusdam & non aliis, nisi propter differentiam operum, sed voluntas diuina non potest esse iniusta & irrationabilis, ergo diuersitas operum est causa predestinationis aliquorum & reprobationis aliorum.

2 Item aliquis potest mereri alteri primam gratiam, ergo & finale pari ratione, sed habere finale gratiam est esse predestinatum, ergo predestinatio cadit sub merito.

3 **IN CONTRARIUM** est quod dicit Aug. & Magister in litera quod predestinatio est ex gratuita dei voluntate quam nulla merita aduocant.

4 **RESPONSIO.** Primum dabitur intellectus questionis. Deinde respondebitur secundum illum intellectum.

5 **QUANTVM** ad primum sciendum est quod predestinatio in vno consistit essentialiter & aliud habet adiunctum, essentialiter consistit predestinatio in actu intellectus, est enim ratio collationis eorum que perducunt electos ad beatitudinem (ut prius dictum fuit) habet autem adiunctum, propositum conferendi talia auxilia. Cum ergo queritur de causa predestinationis non queritur de causa

* alia ratiocinatur.

* alia ratiocinatur.

causa eius quod formaliter importatur per prædeterminationem, quia hoc esset querere de causa cognitionis diuinæ respectu futurorum contingentium de quo satis dictum fuit supra. Sed queritur de causa adiuncti, scilicet quare Deus vult conferre electis talia auxilia, & hoc potest adhuc esse dupliciter, quia vel potest queri causa actus voluntatis seu actus volendi, vel ipsius rei volitæ. Si queratur causa actus volendi quo Deus vult aliquid, nulla est questio, si modo intelligatur de causa secundum rem, quia cum velle Dei sit sua essentia, non potest habere causam secundum rem, potest tamen habere causam secundum rationem, quia sicut actus in nobis quo volumus ea quæ sunt ad finem aliquo modo causatur secundum rem ab actu quo volumus finem, sic est in Deo secundum rationem, quia propositum quo Deus vult alicui dare auxilia perducuntur ad beatitudinem alii quo modo causatur secundum rationem ad velle quo elegit eum ad tale finem. Ratio enim vnus sumitur ab altero, vt dictum fuit in præcedente questio. n. 8. loquendo ergo de causa secundum rem, recurritur ad rem volitam, & sic sub questione solum veritur, vt sum effectus prædeterminationis præter voluntatem Dei liberam habeat in prædeterminato aliquam causam, puta merita præcedentia vel sequentia, vel aliquid huiusmodi. In hoc ergo sensu deducatur questio, & hoc fit de primo.

6 QVANTVM ad secundum quod est principaliter questum sic proceditur. Et primo ponitur illud in quo omnes communiter concordant, & videbitur qualiter sit verum. Et secundum ponitur illa in quibus discordant. Illud in quo omnes communiter concordant est quod effectus prædeterminationis potest dupliciter accipi. Vno modo secundum suas partes. Alio modo secundum suam totalitatem. Primo modo facile est assignare causam effectuum prædeterminationis, sunt enim sibi inuicem cause. Primus quidem posterioris in genere cause meritorie, posterior autem prioris in genere cause finalis, vt conatus ad bonum est causa meritoria de congruo, & dispositiua ad gratiam, & conuerso conatus habet gratiam pro causa finali proxima similiter gratia ordinatur ad opus meritorium vt ad finem proximum, & opus meritorium elicitur a gratia vt a causa perficiente formaliter liberum arbitrium cuius est meriti, & eodem modo dicunt de gratia & opere merito respectu glorie, quia Deus dat alicui gratiam vt finaliter consequatur gloriam, & dat ei gloriam, quia meruit per gratiam.

7 Si autem accipiatur effectus secundum suam totalitatem, adhuc hoc potest esse dupliciter, quia vel queritur de causa eius in particulari, puta quare hunc prædeterminat, & illum non, vel in vniuersali, puta quare quosdam prædeterminat & quosdam non. Si queratur causa in vniuersali solum adhuc potest reddi, non quidem ex parte nostra, sed ex perfectione vniuersi, & ex manifestatione diuinæ bonitatis. Ex parte nostra non, quia illud quod includitur in effectu prædeterminationis vt pars eius non potest esse causa totius effectus prædeterminationis, alioquin esset causa sui ipsius, sed omne bonum quod fit ab aliquo vel fit pro eo vel quod iuuat eum qualitercumque ad consecutionem finis supernaturalis siue per causam, siue per occasionem cadit sub effectu prædeterminationis vt pars eius, ergo nihil quod fit ex parte nostra potest esse causa totius effectus prædeterminationis, maior patet, sed minor declaratur, quia sub effectu prædeterminationis cadit quicquid promouet ad beatitudinem (vt dictum fuit supra) hoc autem omne bonum quod alii quis facit vel quod pro eo fit, vel ipsum ad hoc disponit siue fit ex impressione cæli, siue ex occasione præscita exterius, siue ex inspiratione immissa interius, siue quocumque alio modo homo iuuatur ad tendendum in beatitudinem, ita quod totum quod est ex parte nostra includitur in effectu prædeterminationis: & hæc fuit minor, sequitur ergo conclusio quod ex parte nostra non potest reddi causa totalis effectus prædeterminationis etiam in generali.

8 Potest tamen reddi ex perfectione vniuersi & ex representatione diuinæ perfectionis. Ex perfectione vniuersi sic, ad perfectionem vniuersi pertinet quod contineat non solum omnes gradus perfectionis in natura, sed etiam omnes gradus bonitatis & perfectionis in moribus, sed vniuersum non contineret omnes gradus bonitatis & perfectionis in moribus nisi Deus quosdam ex misericordia

saluaret, & alios ex iustitia puniret, si enim omnes saluaret deesset in vniuerso bonum iustitiæ punientis, igitur perfectio vniuersi requirit quod aliqui prædeterminentur & saluentur, alii vero permittantur cadere & in casu manere, vt sic demum damnentur & puniantur.

9 Item patet ex representatione diuinæ perfectionis, quia perfectius representant diuinam perfectionem omnes effectus simul sumpti quam aliquis eorum per se sumptus: & ideo in vniuerso sunt diuersi effectus, vt secundum alium & alium modum diuina perfectio representetur, & sicut est de partibus vniuersi generaliter, sic est de creatura intellectuuali specialiter, nam si omnes saluarentur, aut omnes damnarentur, non tot modis representaretur diuina perfectio, quosdam ergo prædeterminat representando bonitatem suam per modum misericordie. Alios vero damnat representando perfectionem suam per modum iustitiæ. Hanc viam tangit Aug. de prædeterminatione sanctorum dicens, non potest tantum iustus dici Deus sed misericors: volens ergo Deus ostendere misericordiam suam & suam iustitiam alios saluat, & alios damnat, sic ergo in vniuersali potest assignari causa prædeterminationis, & hæc sunt in quibus communiter doctores concordant: de causa autem prædeterminationis in particulari non ita concordant vt patebit postea.

10 NVNC ergo videamus qualiter hæc sint sanè intelligenda, quod enim primo dicitur quod si effectus prædeterminationis accipiatur secundum suas partes, tunc vnus est causa alterius & conuerso, verum est, sed quod vltimo inducitur exemplificando de gratia & gloria non est ad propositum, quia gloria non est de effectibus prædeterminationis. Quod patet, quia prædeterminatio non est de fine, sed de medijs perueniendi ad finem, sed gloria seu beatitudo (quia nunc pro eodem accipitur) dicit finem & non medium perducens ad finem, ergo non cadit sub effectu prædeterminationis.

11 Per idem patet qualiter secundum sit intelligendum quod talis effectus prædeterminationis non habeat causam ex parte nostra, quia si intelligatur quod nihil est in nobis & a nobis quod fit causa totalis effectus prædeterminationis per modum meriti vel dispositionis de congruo vel de condigno, verum est sicut probat ratio ad hoc adducta: si autem intelligatur quod nihil omnino fit in nobis neque a nobis neque ab alio quod fit aliquo modo causa totalis effectus prædeterminationis, falsum est, beatitudo enim nostra est causa finalis totius effectus prædeterminationis, propter hoc enim quod Deus elegit aliquem ad beatitudinem dat ei illa que perducunt ipsum ad eam, vt prius dictum fuit, sub effectu enim prædeterminationis non includitur beatitudo, sed ea que promouent ad beatitudinem quorum beatitudo est finis: & ideo totalis effectus prædeterminationis potest reddi causa finalis, & non solum in generali, sed etiam in speciali. Causa enim quare aliquos prædeterminat, vel istum, scilicet Petrum vel Paulum est, quia elegit nos ad beatitudinem, & hæc sunt intelligenda de prædeterminatione, & eius effectu strictè & proprie acceptis. Si enim accipiatur largè prædeterminatio prout includit præsentiam & propositum diuinum de toto processu salutis nostræ, scilicet voluntatem communicandi beatitudinem & electionem illorum quibus est comunicanda, & propositum conferendi auxilia perducuntur ad actibus intellectus istis correspondentibus, sic non est possibile quod ex parte nostra assignetur causa prædeterminationis quantum ad totalem eius effectum, quia quicquid est in nobis siue sit finis, siue perducuntur ad finem, totum clauditur sub effectu prædeterminationis sic acceptæ. Et in hoc sensu loquuntur qui ponunt supradictam opinionem & verè (licet improprie) in eodem sensu assignatur causa prædeterminationis in generali ex perfectione vniuersi, & ex representatione diuinæ perfectionis, & illud tolerari potest licet non habeat magnam necessitatem, dicatur enim quod illud quod est bonum solum vt medicina non est absolute bonum, nec pertinet ad perfectionem. Perfectior enim esset natura humana si nunquam infirmaretur, & nulla esset medicina, quam cum infirmatur & habet medicinam, sed iustitia puniens est solum bonum vt medicina propter morbum peccati: quia tolle peccatum iustitia puniens non est bona, ergo iustitia non pertinet ad peccatum

Magistri Durandi de

perfectionem vniuersi, quia melius esset vniuersum sine culpa, & iustitia puniente quam cum eis, sicut natura sine morbo & medicina, quam cum eis.

12. DE CAVSA autē praedestinationis in speciali, scilicet quare istū praeclinat, illum autē non, si accipiatr frictē praeclinatio potest reddi modo quo dictum est prius, propter hoc enim hunc praeclinat, quia eū elegit. Si autē accipiatr largius praeclinatio, scilicet pro salute huius & pro toto processu quo producit ad salutem in quo sensu deinceps accipietur, sic quidā voluerunt assignare causam praeclinationis ex operibus, & isti partiti sunt, quidā enim dixerunt causam huius esse merita praeclinatio in alia vita, vt Orige, qui dicit animas humanas ab initio creatas & in alia vita fuisse cōuersatas, & secundum diuersitātē suorū operū deus dedit vni gratiā & alii non: & vnā praeclinat, aliā autē non. Hec autē opinio non solum est falsa in sua radice, quia ponit animas creatas ante corpora, & in alia vita cōuersatas, sed etiā in conclusionē cōtradicit sacrae scripturae. Nam Apost. Ro. 9. loquens de praeclinatioe Iacob & reprobatione Esau dicit sic: Cū enim nondū fuissent nati, vt aliquid boni egissent, aut mali vt secundum electionē propositū dei maneret, non ex operibus, sed ex vocante dictū est, quia maior seruauit minori, sicut scriptū est, Iacob dilexi, Esau autem odio habui: ergo secundū hoc bona vel mala opera praeclinatio nō sunt causa q̄ aliquis praeclinatur, alius autē nō. Et iterū nos quærimus causam totalis effectus praeclinatioe, si autem in alia vita praeclerent aliqua merita, illa caderent sub effectū praeclinatioe, sicut & merita istius vitae, & ideo ex eis non posset assignari causa totalis effectus praeclinatioe.

13. Alii dicunt quod opera sequentia sunt causa praeclinatioe, vnde deus tribuit vni gratiā & alii non, quia scit eum bene vsurum, alium autē non, sicut rex dat equū militi quē scit bene vsurū equo. Sed istud est rudius dictū, tum quia non est simile, quia rex non dat militi bonum vsurum equi, sed solū equum, deus autē non solū dat gratiā, sed bonum vsurum eius. Tum quia dato q̄ esset simile, tamē nihil ad propositum, quia nō assignatur causa nisi vnus partis effectus praeclinatioe, scilicet gratiā. Nos autē quærimus causam totalis effectus, ideo & c.

14. Ideo dicendū quod non potest in particulari reddi causa praeclinatioe, licet possit reddi in vniuersali modo superius expresso: nō enim pertinet ad perfectionem vniuersi, vel repraesentationē perfectionis diuinæ magis quod iste saluetur & ille damnetur, quā econuerso. Huius autem ponitur duplex exemplū, vnum in artificialibus, & aliud in naturalibus. In artificialibus enim videmus q̄ bene potest reddi ratio quare figulus de eadē massa facit quēdam vasa in honorē (hoc est ad honorabiles vsus) alia autem facit in contumeliā & ad viles vsus, quia hoc requirit perfectio domus quae vtriusq̄ indiget, sed nulla causa reddi potest, quare ex hac parte masse facit vas in honorē & ex alia facit vas in contumeliā (cum tota massa secundum se sit similis & vniformis) nisi sola voluntas artificis. Similiter in naturalibus, quia perfectio vniuersi bene requirit q̄ aliqua pars materiae sit sub forma aquae, & alia sub forma aëris, alioquin ista elementa nō essent, & tunc vniuersum non esset perfectū, sed nulla ratio reddi potest quare haec pars materiae sit sub forma aquae, & illa pars determinata sit sub forma aëris, nisi sola voluntas Dei creatantis, & eodē modo potest in vniuersali reddi ratio quare Deus quosdā ab aeterno elegit & praeclinat, quosdā autē non, quia hoc pertinet ad perfectionē vniuersi & ad pleniorē repraesentationē perfectionis diuinæ, quāuis istud etiā possit calumniari modo supradictō, sed in speciali quare istum elegit & praeclinat, illum autem non, nulla potest reddi ratio praeter merā voluntatem Dei. Propter hoc Aug. retractans quēdam verba quae in litera ponuntur, dicit sic in libro de praeclinatioe sanctorum, taceat humana lingua, nec prorsus de meritis extollatur, quia diuinæ voluntatis est hoc donum, non humanae fragilitatis meritum.

15. AD PRIMVM argumentum cum dicitur quod iniustum & irrationabile videretur dare inaequaliter equalibus. Dicendum q̄ verum est vbi aliquid redditur ex debito, vbi autem aliquid tribuitur ex sola liberalitate nō

Sancto Porciano

est verum, ibi enim locum habet, quod dicitur Mat. 20. an non licet mihi quod volo facere? an oculus nequam est, quia ego bonus sum? sic autem est in proposito, quia ex sola liberalitate Dei est quod aliquos eligat & praeclinat, & ideo misericordiae est quod istum praeclinat, sed nulla iniustitia est si illum non praeclinat.

16. Aliud argumentū solum probat quod aliquis particularis effectus praeclinatioe (puta prima gratia, vel finalis) potest habere causam, sed non totalis effectus, & hoc concessum est.

QUESTIO TERTIA.

Vtrum praeclinatio possit iuari precibus sanctorum.

Tho. 1. q. 23. art. 8.

Deinde quæritur, vtrum praeclinatio possit iuari precibus sanctorum. Et videtur quod non, quia praeclinatio totaliter dependet ex voluntate diuina, dicitur Apostolo. Rom. 9. Cuius vult miseretur, & quem vult indurat, sed voluntas diuina nō potest limitari cuiusquam precibus, ergo frustra pro praeclinatioe vel non praeclinatioe oratur.

2. Item oratio aut funditur pro omnibus vniuersaliter, aut pro quibusdā specialiter, si pro omnibus generaliter, frustra fit, nec exauditur, quia certū est q̄ non omnes saluabuntur, cum scriptū sit Mat. 20. multi vocati, pauci verbō electi. Et 27. Ibiunt hi in supplicium aeternū, iusti autē in vitam aeternā. Si autē pro quibusdā, aut istud est indiffinitē (scilicet vt aliqui saluentur) & hoc iterum fit frustra, quia certum est q̄ aliqui saluabuntur, aut hoc est determinatē quod iste Guilielmus vel Petrus, saluetur, quod nō videtur conueniens, quia istud non habet rationē, sed administrationem vt dictum fuit, ergo frustra fiunt orationes.

3. IN CONTRARIVM est quod dicitur Iac. 5. Orate pro iniuicē vt saluemini, sed nullus saluabitur nisi praeclinatus, ergo praeclinatio iuuatur precibus.

4. RESPONSO. Praeclinatioem iuari precibus potest dupliciter intelligi. Vno modo q̄ preces iuuēt ad hoc quod aliquis nō praeclinatus praeclinatur, & hoc nō potest esse, quia vel hoc esset pro eodē tempore sic quod simul esset quis nō praeclinatus & praeclinatus, vel pro diuersis temporibus ita, q̄ prius esset quis non praeclinatus & postea praeclinatus, sed neutri istorū potest esse, quia primū importat contradictionē, secundū autem importat in praeclinante mutabilitatē, quare & c. Alio modo potest intelligi q̄ praeclinatio iuuatur non sic quod non praeclinatus praeclinatur, sed ad hoc q̄ praeclinatus consequatur effectum praeclinatioe, & tunc distinguentū est, quia vel loquimur de totali effectū praeclinatioe, & sic dico quod non iuuatur precibus cuiuscunq̄, quia in totali effectū praeclinatioe includitur, quicquid iuuat aut promouet hominem ad salutē, siue preces propriae siue alienae, & ideo sicut idem nō iuuat seipsum, sic totalis effectus praeclinatioe nō iuuatur precibus cuiuscunq̄. Vel potest accipi effectus praeclinatioe, non secundum sui totalitatem, sed secundum aliquam sui partem quod est gratia vel salus huius, & sic praeclinatio iuuatur precibus sanctorum. Cuius ratio est, quia omnis causa cuius operatione interueniente cōpletur effectus praeclinatioe dicitur iuuare praeclinatioem, sed interuenientibus orationibus sanctorum multi effectus praeclinatioe complentur qui alio modo non cōplerentur, quia nec praeclinatus est quod alio modo cōplerentur, quare & c. Maior parer, sed minor probatur, quia cum praeclinatio sit sub prouidentia, sicut Deus prouidet rebus naturalibus mediantibus causis secundis, sic praeclinat salutem aliquorum vel gratiam vt non eueniat nisi mediantibus causis secundis quae ad hoc promouent, inter quas sunt orationes tā propriae quā alienae, vnde praeclinatioe conandum est ad orandum, & ad impetrandum aliorum orationes, & ad bene operandum, quia per hoc multi effectus praeclinatioe implentur: propter quod dicitur 2. Petri. 1. Satagite vt per bona opera, & c. Certam vestram vocationem & electionem faciatis.

5 AD PRIMVM argumentum dicendum est quod esse prædeterminatum totaliter dependet à voluntate diuina. Totalis etiã effectus prædeterminationis ex parte nostra causam non habet, & ideo his duobus modis non iuuatur prædeterminatio vt dictum fuit, aliquis tamen particularis effectus prædeterminationis bene dependet ab aliquo quod est ex parte nostra, & talis bene iuuatur precibus propriis & alienis, & tunc non oramus vt diuina voluntas immutetur, sed vt diuini uoluntatem per orationes nostras vel alienas tanquam per causas medias impleatur.

6 Ad secundum dicendum quod siue fiant orationes pro omnibus vniuersaliter, siue pro quibusdam in generali, non descendendo ad certas personas, siue fiant pro aliquibus singulariter non frustra fiunt, cum enim oramus pro omnibus generaliter intelligendum est pro illis quorum nomina iam scripta sunt in libro vite, & licet certum sit quod hi saluabuntur, tamẽ salus eorum ordinata est euenire mediatis orationibus. Idem dico quado fit oratio pro quibusdam in generali non descendendo ad certas personas. Quando autem fit pro certis personis fit vt aliquis effectus prædeterminationis compleatur in eis mediatis orationibus nostris, licet enim totalis effectus prædeterminationis in quocunq; non habeat causam nisi diuinam voluntatem, tamẽ particularis effectus causam habent mediante qua implentur.

DISTINCTIO XLII.

Sententia huius distinctionis in generali & speciali.

Nunc de omnipotentia Dei. Superius Magister determinauit de scientia Dei. Hic verò determinat de potentia eius. Et diuiditur in partes duas. Primò enim determinat veritatem. (vniuersaliter diuina potetia.) Secundò ponit opinionem quorundã limitantium eam. Secunda incipit in princ. 43. dist. ibi, quodam verò de suo sensu. Prima est præsentis lectionis. Et diuiditur in tres partes. Primò mouet suam quæstionem. Secundò eam determinat. Tertio obicit per autoritatem & determinat. Secunda ibi: quod enim Deus omnia. Tertia ibi: ex quibusdam tamen autoritatibus. Et hæc est sententia lectionis & diuisionis in generali.

2 IN SPECIALI verò sic procedit. Et queritur primò quare Deus dicitur omnipotens, aut quia omnia potest, aut quia potest quicquid vult: postea respondet dicens quod Deus dicitur omnipotens, quia omnia potest, oppositum tamen ostendit quod non omnia possit, quia non potest ambulare, loqui, & huiusmodi: & respondet quod huiusmodi suam potentia non euacuant, ista enim Deus operatur in nobis, posse verò peccare vel corrumpi non sunt potetia, sed infirmitatis, & concludit quod Deus dicitur omnipotens, quia potest omnia facere & nihil pati. Postea addit autoritates per quas videtur probari quod Deus dicitur omnipotens, quia potest quicquid vult. Et respondet quod autoritates inducuntur, ad ostendendum quod voluntas Dei non impediatur, non quod in hoc solo sistat ratio omnipotentia. Et subdit quod omnipotens dicitur, quia potest facere quicquid factibile est, non autem quicquid facere vult, quia sic est omnipotentia vera: nõ ergo beatus Petrus & alii sancti habent omnipotentiam sicut deus, quia licet possint quicquid volunt se posse & se facere, tamen non possunt facere quicquid volunt fieri, sed deus potest facere quicquid vult fieri, & quicquid vult se posse. Quicquid enim vult per se facit, vel per creaturam subiectam. Hanc etiam potentiam qua potest habet per suam naturã, non sic autem habet potentiam creatura: filius autem Dei potentiam habet tam per se quam per sui naturam, quauis habeat eam à patre &c.

QVÆSTIO PRIMA.

Vtrum potentia sit in Deo.

Tho. 1. q. 25. ar. 5.

Circa distinctionem istam primò queritur, vtrum potentia sit in Deo. Et videtur quod nõ, quia si in Deo est potentia vel est coniuncta actui, vel non, si non, cum potentia perficiatur per actum, potentia Dei esset imperfecta quod est inconueniens. Si autem sic semper est actui coniuncta creaturæ fuissent ab æterno, quod similiter est inconueniens, quare &c.

2 Item secundum Philof. 9. meta. in bonis actus est melior potentia, sed Deo solum est attribuendum id quod melius est, ergo Deo debemus attribuere actum & non potentiam.

3 IN CONTRARIVM est quod dicitur Luc. 1. Fecit mihi magna qui potest est. Et arguitur quia omne quod agit, agit per aliquam potetiam actiuam, sed Deus est causa agens respectu omnium rerum, ergo &c.

4 RESPONSIO. Potentia diuitur ab Aristo. 5. meta. in actiuam & passiuam. Actiuam est principium transformandi aliud secundum quod aliud. Passiuam verò est principium transmutandi ab alio secundum quod aliud: & potetia quidem passiuam nõ potest vniuersaliter diffiniri si proprie sumatur, & positiuè vocado transmutatione deductione alicuius de esse informi ad formatum: sed potetia actiuam potest vniuersaliter diffiniri sic quod potentia actiuam est principium producendi aliud secundum quod aliud. Quæ enim producuntur per simplicem emanatione nullo superposito, producuntur quidem per potentiam actiuam agentis, sed non per transmutatione alicuius presuppositi, unde in eis nõ est potentia passiuam proprie positiuè accepta, sed tãtum negatiuè, scilicet nõ prohibito ad esse, propter quod non omni potetia actiuam respondet potetia passiuam proprie accepta, sed tantum potetia actiuam naturalis quam solam intèdit diffinere Philof. Ex quo patet quod potentia actiuam ordinatur ad influendum aliquid alteri, & non ad recipiendum aliquid in se. Potentia verò passiuam econuerso ordinatur ad recipiendum aliquid in se, & non ad influendum aliquid alteri.

5 Hoc supposito dicendum est quod in deo est potentia actiuam, non autem potentia passiuam. Primò patet sic, illud quod importat perfectione simpliciter in entitate & actualitate est Deo attribuendum, sed habere potentia actiuam importat perfectione simpliciter in entitate & actualitate, ergo &c. Maior de se patet, minor declaratur, quia nihil agit nisi secundum quod est in actu, actus autem ille est perfectior & potior quo aliquid est in se formaliter, & continet aliud virtualiter quã ille quo aliquid est in se formaliter, sed nihil continet virtualiter, habens autem potentiam actiuam per illam est actu in se aliquid formaliter, & per eã continet aliud virtualiter: ergo habere potentia actiuam importat perfectione in entitate & actualitate, & hæc fuit minor. Itẽ quod mouet nullo modo existens mobile & agit nullo modo existens agibile purissime habet potentiam actiuam, nam quod mouet motu vel mobile & quod agit ab alio tamen actum illud cum potetia actiuam per quam mouet & agit habet potentiam passiuam per quam mouetur & patitur, cum ergo Deus maneat summe immobilis existens, & agat nihil omnino patiens, patet quod in eo est purissime potentia actiuam.

6 Secundum sic patet, conuertendo primã rationem, illud quod importat imperfectione & diminutionem in actualitate & entitate non conuenit Deo, sed habere potentiam passiuam est huiusmodi, ergo &c. Minor declaratur, quia esse in potetia ad recipiendum aliquid in se est ex defectu entitatis & actualitatis quã dat ei illud quod in ipso recipitur: unde talis potentia siue sit separata ab actu siue coniuncta actui de se est imperfecta & indigens perfici per aliud: & hæc fuit minor: sequitur ergo conclusio. Ex quo patet quod respectu actuum essentialium & intrinsecum non est in Deo potentia realiter, neq; actiuam neq; passiuam. Non actiuam, quia actus eius transit in materiam exteriorem, intelligere autem & velle non transeunt. Nec passiuam, quia illa omnino nõ est in deo, vt probatum est. Restat ergo quod in Deo tantum sit in potentia respectu actuum transcendentium in aliud, aliud dico, vel supposito tantum vt sunt potetia generandi & spirandi, vel aliud supposito & natura quod est proprie aliud, de qua solum nunc attendimus.

4 AD PRIMVM argumentum dicendum quod potentia actiuam Dei essentialiter accepta ad excludendum potentiam generandi & spirandi, de quibus nunc nõ loquimur (quia de eis satis dictum est in præcedentibus) nõ semper est coniuncta actui, quia tunc sequeretur quod res fuissent ab æterno, vt probatum fuit supra dist. 38. quæst. 1. Et quod dicitur quod potentia non coniuncta actui est

Cap. 20.

Cap. 22.

est